

Inrichtingsvisie voor behoud leefgebied das - Streekweg

Visie als basis voor een mitigatieplan

&

**WAARDEN
BURG**
Ecology

we
consult
nature.

Inrichtingsvisie voor behoud leefgebied das - Streekweg

Visie als basis voor een mitigatieplan

■■■■■ & ■■■■■

Inrichtingsvisie voor behoud leefgebied das - Streekweg

Visie als basis voor een mitigatieplan

■■■■■■■■■■ & ■■■■■■■■■■

Status uitgave: definitief

Rapportnummer: 23-310
Projectnummer: 23-0334
Datum uitgave: 25 september 2023
Projectleider: ■■■■■■■■■■
Tweede lezer: ■■■■■■■■■■
Opdrachtgever: Gemeente Nijmegen
Korte Nieuwstraat 6
6500 HG Nijmegen
Referentie opdrachtgever: VPL 303935
Akkoord voor uitgave: ■■■■■■■■■■
Foto omslag: ■■■■■■■■■■
Datum akkoord: 19 september 2023

Graag citeren als: ■■■■■■■■■■, N. & ■■■■■■■■■■ 2023. Inrichtingsvisie voor behoud leefgebied das - Streekweg Nijmegen. Visie als basis voor een mitigatieplan. Rapport 23-310. Waardenburg Ecology, Culemborg.

Trefwoorden: das, inrichtingsvisie, compensatieplan, mitigatie

Waardenburg Ecology is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Waardenburg Ecology. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Waardenburg Ecology voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Waardenburg Ecology / Gemeente Nijmegen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Waardenburg Ecology, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Waardenburg Ecology is een handelsnaam van Bureau Waardenburg BV. Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Waardenburg Ecology hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Waardenburg Ecology Varkensmarkt 9, 4101 CK Culemborg, 0345 512710
info@waardenburg.eco, www.waardenburg.eco

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Planlocaties en onderzoeksgebied	6
2.1	Planlocaties	6
2.2	Onderzoek 2023	7
3	Inrichtingsvisie	8
3.1	Huidige status leefgebied das	8
3.2	Inrichtingsvisie behoud leefgebied das	10
3.2.1	Maatregelen t.b.v. behoud leefgebied	10
3.2.2	Maatregelen t.a.v. toename menselijke activiteit	13
4	Conclusie	15
	Literatuur	16

1 Inleiding

De gemeente Nijmegen beoogt drie plangebieden in te richten voor bedrijven en woningen (figuur 2.1). In de tussenliggende gebieden zijn een bewoonde hoofd- en bijburcht van de beschermde das aanwezig (Daamen *et al.* 2022a/b/c). De beoogde plannen brengen het voortbestaan van de das in het gebied in het geding, waardoor verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden. Voorliggende visie beschrijft op hoofdlijnen maatregelen die getroffen moeten worden om de das in het gebied te behouden. De visie kan dienen als basis voor een gedetailleerd mitigatieplan, waarmee indien nodig een ontheffing van de Wet natuurbescherming kan worden aangevraagd. De visie is opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

- De visie is niet getoetst aan vigerende wettelijke kaders en/of bestemmingsplannen. Daamen *et al.* (2022a/b/c) hebben de toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd en geconcludeerd dat overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde is, wanneer de ingrepen in de plangebieden Hippe Kip, Teersdijk en Streekweg worden uitgevoerd. Op basis van deze visie kan een gedetailleerd mitigatieplan worden opgesteld.
- Het behoud van de burchtlocaties met een functionele leefomgeving voor de in het gebied aanwezige dassen staat centraal.
- Het leefgebied van de das dient zodanig ingericht te worden dat (zoveel mogelijk van) de inrichtingsplannen kunnen worden uitgevoerd.
- De visie is opgesteld op basis van resultaten uit de onderzoeken van Daamen *et al.* (2022a/b/c), een veldbezoek met Stichting Das & Boom (17-05-2023) en aanvullend veldonderzoek in juni 2023 door onderzoekers van Waardenburg Ecology in de ruime omgeving van de burchtlocaties.
- Het creëren van vervangend leefgebied met tenminste dezelfde grootte en kwaliteit is zowel aangrenzend als op grotere afstand niet mogelijk. In overleg met Das en Boom (17-05-2023) is daarom gezocht naar mogelijkheden voor optimalisatie van het leefgebied (volgens het Kennisdocument das) binnen de plangebieden en directe omgeving (figuur 2.2).

De inrichtingsvisie is uitgewerkt op hoofdlijnen en omvat geen details met betrekking tot bijvoorbeeld het soort en aantal te planten bomen en struiken en ontwerp van verbindingzones. Deze dienen nader te worden uitgewerkt.

2 Planlocaties en onderzoeksgebied

2.1 Planlocaties

In de omgeving van de hoofd- en bijburcht is de inrichting van drie gebieden met bedrijven en woningen beoogd. Het betreft de plangebieden 'Hippe kip' (Figuur 2.1, noord), 'Teersdijk' (Figuur 2.1, midden) en 'Streekweg' (Figuur 2.1, zuid). De plangebieden zijn in 2022 onderzocht in het kader van de Wet natuurbescherming (Daamen *et al.* 2022a/b/c). De beoogde inrichtingsplannen hebben een substantieel verlies van essentieel leefgebied (foerageergebied) tot gevolg. Voor plangebied Hippe Kip geldt dat ruim 5 hectare zeer geschikt leefgebied verloren gaat en voor plangebied Streekweg ongeveer 0,5 hectare. Door de inrichting van plangebied Teersdijk gaat aanvullend ongeveer 1,7 hectare matig geschikt leefgebied verloren. De burchtlocaties blijven ongemoeid. Door het verlies aan leefgebied is de verwachting dat de dassen op termijn de burchten zullen verlaten.

Figuur 2.1

Met lijnen is de globale ligging van de plangebieden Hippe kip (rood), Teersdijk (blauw) en Streekweg (zwart) weergegeven. De hoofdburcht (kraamburcht) is aangegeven met een rode stip, de bijburcht met een blauwe stip (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN).

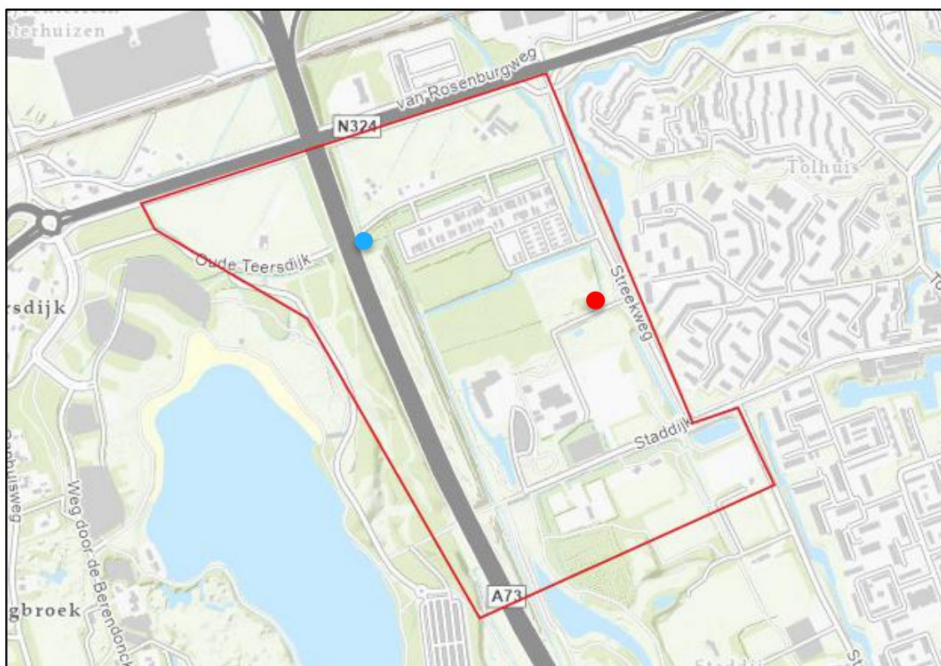

In en rondom de plangebieden zijn tijdens het onderzoek van Daamen *et al.* (2022a/b/c) dassen, een bewoonde hoofd- en bijburcht en sporen (wissels, haren, prenten en mestputjes) van dassen aangetroffen. De plangebieden maken in meer of mindere mate onderdeel uit van het leefgebied van de das in de omgeving (Daamen *et al.* 2022a/b/c). Het leefgebied wordt in het vervolg van deze visie leefgebied 'Streekweg' genoemd.

2.2 Onderzoek 2023

In 2023 is veldonderzoek verricht naar de mogelijkheden om een functionele leefomgeving te behouden voor de dassen die de burchten momenteel gebruiken als verblijfplaats. In de ruime omgeving van de dassenburchten en de plangebieden (figuur 2.2) is onderzocht waar de volgende maatregelen kunnen worden uitgevoerd:

- De omvang van het benodigde leefgebied in de toekomst.
- Verbetering van verbindingzones naar minder toegankelijke deelgebieden binnen het leefgebied en aangrenzende leefgebieden.
- Optimalisatie van deelgebieden binnen het leefgebied (inrichting en onderhoud).
- Maatregelen om verstoring door toenemende menselijke activiteit tegen te gaan.
- Maatregelen om het risico op verkeersslachtoffers te verkleinen.

Figuur 2.2 Met rode lijn is de globale ligging van het gebied aangegeven waar in 2023 aanvullend veldonderzoek heeft plaatsgevonden. De hoofdburcht is aangegeven met een rode stip, de bijburcht met een blauwe stip (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN).

3 Inrichtingsvisie

3.1 Huidige status leefgebied das

De status van het huidige leefgebied Streekweg is globaal weergegeven in figuur 3.1. Het leefgebied Streekweg wordt begrensd door de A73 in het westen, de van Rosenbergweg in het noorden, de Streekweg in het oosten en de Staddijk in het zuiden. De dassen uit het gebied foerageren mogelijk ook (sporadisch) in De Berendonck en Staddijk. De Berendonck en Staddijk vormen echter voornamelijk foerageergebied voor andere dassenfamilies. Er zijn mogelijkheden voor uitwisseling tussen dassenfamilies uit de drie gebieden aanwezig. Ten zuiden van leefgebied Streekweg ligt een in gebruik zijnde dassentunnel onder een voor dassen niet toegankelijk talud (figuur 3.1, nr 3) en de A73 (figuur 3.1, nr 4) die de leefgebieden Streekweg, Staddijk en De Berendonck met elkaar verbinden. Mogelijk vindt ook uitwisseling plaats via de fietstunnel net ten noorden van de dassentunnel. Het is niet bekend of dassen gebruik maken van de fietstunnel.

In het leefgebied Streekweg is een bewoonde hoofdburcht aanwezig, die naar alle waarschijnlijkheid ook als kraamburcht fungeert. De burcht heeft ongeveer 16 pijpen, waarvan er tenminste 6 intensief worden gebruikt. De hoofdburcht is direct naast de openbare weg gelegen, verscholen in het bos. In de nabijheid van de hoofdburcht is in het verleden een bijburcht aangetroffen (Hoefsloot, 2014). Vanwege de ondoordringbare ondergroei in het bos, kon niet onderzocht worden of de bijburcht nog bestond en in gebruik was. Op de grens van deelgebied Hippe Kip is anno 2023 een bewoonde bijburcht aanwezig.

De huidige bevindingen wijzen erop dat in ieder geval plangebied Hippe Kip, een deel van plangebied 'Streekweg' en het grasland aangrenzend aan plangebied 'Streekweg' belangrijk (primair leefgebied) foerageergebied vormt (figuur 3.1, nr 2). Het bos naast het woonwagenveld (Tolgrensstraat en Tolrechtstraat) fungeert ook als leefgebied, echter in mindere mate als foerageergebied (secundair leefgebied). In de studie van Daamen *et al.* (2022a/b/c) is dit bos dan ook al als matig geschikt beoordeeld. Vanuit het bosperceel waarin de hoofdburcht ligt, lopen wissels (figuur 3.1, nr 1) noordwestelijk richting Hippe Kip en westelijk richting het terrein van het crematorium en vanuit daar zuidelijk richting Staddijk (figuur 3.1, nr 5). Vanuit de bijburcht op de grens van plangebied Hippe Kip loopt een wissel het plangebied in. Ook op het talud langs de A73 zijn sporen van de das aangetroffen.

Figuur 3.1 Globale weergave van het huidige gebruik van het leefgebied Streekweg door de das. Alleen belangrijke foorageergebieden in of direct grenzend aan plangebieden zijn weergegeven (rode arcering).

Figuur 3.2 Een van de primaire foerageergebieden gelegen op korte afstand van de dassenburcht (zie figuur 3.1, nr 2).

3.2 Inrichtingsvisie behoud leefgebied das

Wanneer de beoogde plangebieden worden ingericht zonder maatregelen te treffen voor de das, komt het voortbestaan van de das in leefgebied Streekweg in het geding. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Verdwijnen van essentieel leefgebied.
- Toename van menselijke activiteit.

Om het voortbestaan van de das in het leefgebied Streekweg te garanderen, worden hieronder maatregelen beschreven om het verdwijnen van essentieel leefgebied én de toename van menselijke activiteit te mitigeren. Deze maatregelen moeten in een mitigatieplan tot in detail worden uitgewerkt. De inrichtingsvisie is in hoofdlijnen gevisualiseerd in figuur 3.3. De maatregelen die in deze visie verwerkt zijn, staan verder toegelicht in de paragrafen 3.2.1 en 3.2.2.

3.2.1 Maatregelen t.b.v. behoud leefgebied

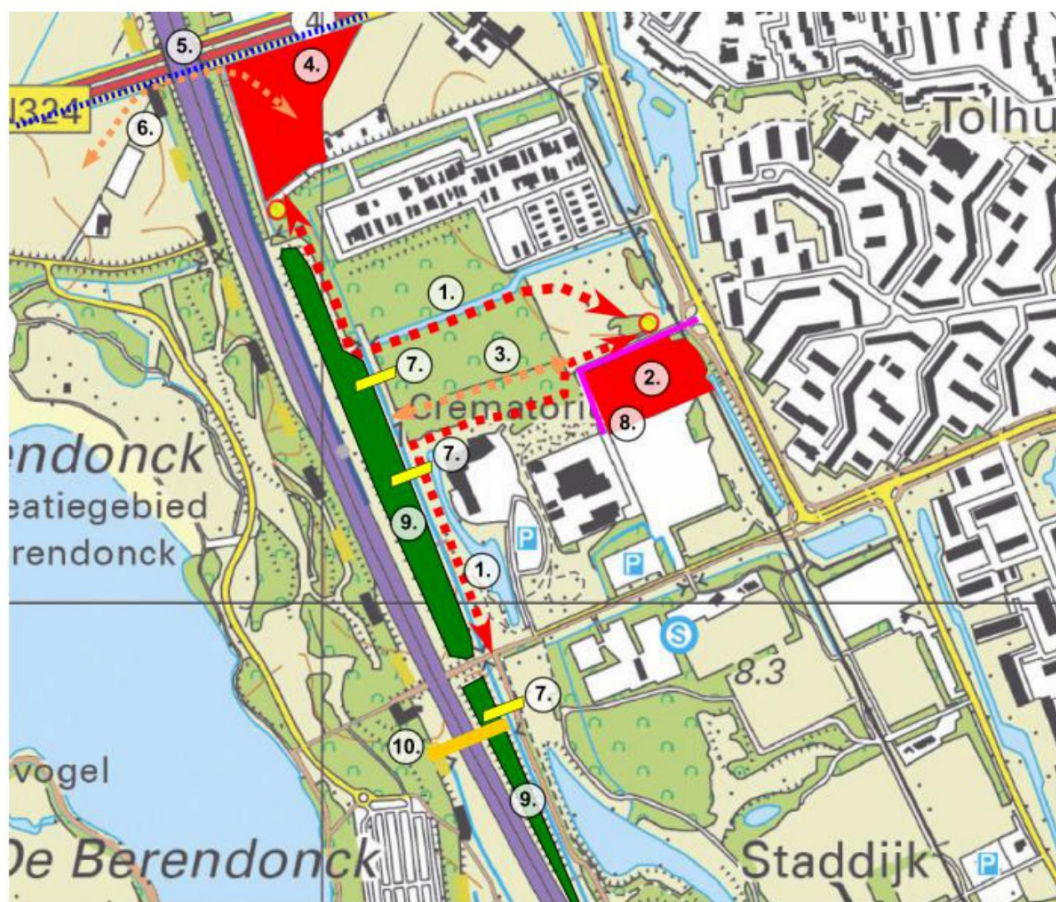
Om dit verlies te mitigeren worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Het behoud en versterken (b.v. lijnvormige aanplant) van de belangrijkste wissels van de das in het gebied (figuur 3.3, nr 1).
- Het optimaliseren en beheren van foerageergebied (grasland en poel) ten noorden van plangebied Streekweg, zodat dit ook in de toekomst geschikt foerageergebied blijft (figuur 3.3, nr 2). Dit kan bijvoorbeeld door het te beheren als bemest grasland en het bloten ervan. Daarnaast wordt aanplant van lijnvormige beplanting, bessen houdende struiken en (hoogstam)fruitbomen aanbevolen.
- Het creëren van een open doorgang door het populierenbos dat grenst aan het bos waar de hoofdburcht aanwezig is (figuur 3.3, nr 3). Dassen kunnen hier foerageren en de doorgang gebruiken als 'nieuwe' wissel richting het westelijk deel van het

leefgebied. Het populierenbos leent zich daarnaast uitstekend voor het realiseren van een mantelzoomvegetatie. Een groot aantal populieren is in slechte staat. Mede door het toenemende aantal mensen dat in de toekomst gebruik zal maken van het gebied, zullen deze in de randzone gekapt gaan worden. Hiervoor in de plaats kan de mantelzoomvegetatie ontwikkeld worden.

- Het behoud van één derde deel van plangebied Hippe Kip als leefgebied voor de das (figuur 3.3, nr 4). Wanneer de aanwezige gebouwen moeten blijven bestaan, zal aangrenzend 1500 m² te behouden leefgebied moeten worden toegevoegd. Beheer van het gebied dient gericht te zijn op de instandhouding van het huidige gebruik. Geschikte foerageergebieden kunnen gerealiseerd worden door bemesting met ruige stalmest en periodiek bloten of begrazing met koeien. Daarnaast kan optimalisatie van het gebied plaatsvinden door aanplant van lijnvormige beplanting, bessen houdende struiken en (hoogstam)fruitbomen.
- Het optimaliseren van bestaande verbindingzones en het realiseren van nieuwe verbindingzones voor een betere verbinding met leef(foerageer)gebied buiten de huidige begrenzing van leefgebied Streekweg. Zo bevindt zich bijvoorbeeld geschikt foerageergebied langs de Van Rosenburgweg, aan de westzijde van de A73 (figuur 3.4). Door het optimaliseren van de verbinding naar het aan de westzijde van de A73 gelegen geschikte foerageergebied langs de Van Rosenburgweg, met b.v. een stobbewal onder het viaduct van de A73, wordt dit foerageergebied beter ontsloten (figuur 3.3, nr 6). Daarnaast kunnen nieuwe verbindingzones in de vorm van bijvoorbeeld loopplanken (figuur 4, nr 7) over de bestaande wetting de toegang tot de voor dassen geschikte taludwallen (figuur 3.5) langs de A73 beter toegankelijk maken. De taludwal ten zuiden van Staddijk dient dan nog wel ontsloten te worden voor de das (figuur 3.3, nr 9). Maaibeheer kan het leefgebied op de taludwallen optimaliseren.
- Het onderhouden van de faunapassage gelegen tussen Staddijk en De Berendonck om een goede passagemogelijkheid tussen de gebieden in stand te houden (figuur 3.3, nr 10).

Visie behoud leefgebied Das - Teersdijk

- Bestaande burcht binnen gebied
- ① Behoud huidige (hoofd)wissels
- ② Optimaliseren inrichting en beheer grasland als foerageergebied
- ③ Ontwikkelen nieuwe open doorgang door bos als nieuwe wissel
- ④ Behoud gedeelte oorspronkelijke grasland als foerageergebied
- ⑤ Aanbrengen dassenraster t.h.v. rijbaan Van Rosenbergweg
- ⑥ Ontwikkelen nieuwe dassenverbinding t.h.v. viaduct A73/Van Rosenbergweg
- ⑦ Ontwikkelen oversteekplaatsen das over watering
- ⑧ Asfaltweg alleen toegankelijk voor fietsers - afsluiten voor auto's
- ⑨ Ontsluiten taludwal A73 voor foeragerende dassen
- ⑩ Onderhouden bestaande faunatunnel

Figuur 3.3 Globale weergave van de visie voor het behoud van het leefgebied voor de das. Gebieden die rood gearceerd zijn betreft het globale oppervlak van de foerageergebieden (die in de huidige situatie van belang zijn) dat overblijft na uitvoering van de inrichtingsmaatregelen.

Figuur 3.4 De taludwallen langs de A73 vormen geschikt habitat voor de das. Specifiek maaibeheer is wenselijk.

Figuur 3.5 Zicht op het leefgebied langs de Van Rosenburgweg aan de westzijde van de A73.

3.2.2 Maatregelen t.a.v. toename menselijke activiteit

De inrichtingsplannen hebben een toename van menselijke activiteit in het leefgebied Streekweg tot gevolg. Een toename van mensen en bedrijvigheid in het gebied leidt tot een verhoogde verstoring van de dassenfamilie. Er zal onder andere sprake zijn van een toename in geluid, licht, verkeer, honden en recreatie. Om de toename van verstoring te mitigeren, worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Het uitrasteren van het gebied langs de Van Rosenburgweg vanaf de kruising met de Streekweg tot aan de kruising met de Weg door de Berendonck (Figuur 3.3, nr. 5). De toegenomen activiteit in het gebied kan er namelijk toe leiden dat dassen over grotere afstanden gaan zwerven op zoek naar voedsel. Om toename in verkeersslachtoffers te beperken, wordt de toegang tot de Van Rosenburgweg voor e das bemoeilijkt.
- Het beperken van de toegang van de huidige weg die langs de hoofdburcht loopt tot enkel fietsers (Figuur 3.3, nr. 8). Dit beperkt geluidsoverlast en verlaagt de kans op verkeersslachtoffers. Eventueel kan de toegang tot het bos ter hoogte van de burcht met een hek worden afgesloten. Het hek vormt door kleine openingen aan de onderzijde geen barrière voor dassen.
- Het plaatsen van een dassenraster langs de A73, indien de taludwal langs de A73 ten zuiden van Staddijk toegankelijk wordt gemaakt voor de das. Het toegankelijk maken van de betreffende taludwal leidt ertoe dat er geen geleidend hekwerk meer richting de dassentunnel loopt. Vermoedelijk kennen de dassen in het gebied de tunnel en is geleidend hekwerk niet of minder noodzakelijk. Wanneer dit geleidend hekwerk wel noodzakelijk wordt geacht en behouden dient te blijven, is het alsnog mogelijk een groot deel van de taludwal te ontsluiten (Figuur 3.6)

In het gebied zijn al de nodige maatregelen getroffen voor de das, zoals bovengenoemde faunapassage, verscheidene dassenrasters en specifieke gebiedsinrichting. Deze al uitgevoerde maatregelen dienen aanvullend op bovenstaande maatregelen te worden gecontroleerd en onderhouden om de beoogde functie te kunnen vervullen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bestaande dassenrasters die op verschillende plaatsen in slechte staat zijn.

Figuur 3.6 Zicht op de niet toegankelijke taludwal ten zuiden van Staddijk en de bestaande fietstunnel.

4 Conclusie

De genoemde maatregelen zijn de basis voor een mitigatieplan, waarbij een groot deel van de beoogde inrichtingsplannen voortgang vinden, terwijl er een functioneel leefgebied voor de das in het gebied behouden blijft. De maatregelen moeten in een mitigatieplan op detailniveau worden uitgewerkt. Het mitigatieplan omvat een inrichtingsplan, ontwerptekeningen, beheerplan, ecologisch werkprotocol en een tijdplanning. De voorgestelde maatregelen moeten zijn uitgevoerd én functioneel zijn voor de das alvorens de werkzaamheden van start kunnen gaan. Daarnaast zal het beheer en behoud van het leefgebied voor de toekomst moeten worden vastgelegd om duurzaam behoud voor de toekomst te kunnen garanderen.

De belangrijkste maatregelen staan hieronder opgesomd:

- Controle en onderhoud van de in het gebied bestaande maatregelen voor de das.
- Het behoud van de belangrijkste wissels van de das in het gebied (Figuur 3.3, nr. 1).
- Het optimaliseren en beheren van foerageergebied ten noorden van plangebied Streekweg, zodat dit in de toekomst geschikt foerageergebied blijft (Figuur 3.3, nr. 2).
- Het creëren van een open karakter en doorgang door het populierenbos dat grenst aan het bos waar de hoofdburcht aanwezig is (Figuur 3.3, nr. 3). De randen van het bos worden teruggezet om een mantelzone te creëren.
- Het behoud en optimalisatie van één derde deel van plangebied Hippe Kip als leefgebied voor de das (Figuur 3.3, nr. 4). Wanneer de aanwezige gebouwen moeten blijven bestaan, zal aangrenzend 1500 m² te behouden leefgebied moeten worden toegevoegd.
- Het uitrasteren van het gebied langs de Van Rosenburgweg vanaf de kruising met de Streekweg tot aan de kruising met de Weg door de Berendonck (Figuur 3.3, nr. 5);
- Het realiseren van een nieuwe/geoptimaliseerde dassenverbinding ter hoogte van het viaduct A73 (Figuur 3.3, nr. 6);
- Het realiseren van oversteekplaatsen over de wetering richting de grondwal langs de A73 (Figuur 3.3, nr. 7);
- Het beperken van de toegang van de huidige weg die langs de hoofdburcht loopt tot enkel fietsers (Figuur 3.3, nr. 8);
- Het ontsluiten van de taludwal ten zuiden van Staddijk voor dassen (Figuur 3.3, nr. 9). Het hekwerk rond het talud moet worden verwijderd en er dient een extra oversteekplaats te worden gerealiseerd. Hierdoor dient er wel een dassenraster langs de A73 te worden geplaatst;
- De bestaande faunatunnel dient onderhouden te worden. (Figuur 3.3, nr. 10).

Literatuur

BIJ12 juli 2017, Kennisdocument Das, versie 1.0

Daamen J., van Kessel N., Anema, L., Emond, D., Verhoek, L., Kruijt, D., Olde Wolbers, R. & Kalkman, M. 2022a. Onderzoek beschermde fauna Van Rosenbergweg/Hippe Kip te Nijmegen. Inventarisatie beschermde soorten, effectbepaling en maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming. Rapportnr. 22-232. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Daamen J., van Kessel, N., Emond, D., Verhoek, L., Olde Wolbers, R., Kalkman, M. & Anema, L. 2022b. Onderzoek beschermde fauna Teersdijk te Nijmegen. Inventarisatie beschermde soorten, effectbepaling en maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg, rapportnr. 22-234. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Daamen J., van Kessel, N., Anema, L., Emond, D., Verhoek, L. & Dorenbosch, M. 2022c. Onderzoek beschermde fauna Streekweg te Nijmegen. Inventarisatie beschermde soorten, effectbepaling en maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg, rapportnr. 22-233. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Hoefsloot, G. 2014. Effectbeoordeling das plangebied Streekweg. Notitie 14-238/14.02665/GerHo. Bureau Waardenburg, Culemborg.